Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 5 martie 2015 [1]

Cauza C-78/14 P

Comisia Europeană
împotriva

ANKO AE

„Recurs — Clauză compromisorie — Competența Curții — Interpretarea unei clauze contractuale”

1. Prezentul recurs formulat împotriva Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene ANKO/Comisia [2] privește distincția între chestiuni de fapt și de drept în cadrul unui recurs referitor la un litigiu de natură contractuală privind o clauză compromisorie. Întrucât Curtea a avut ocazia să soluționeze până în prezent doar un număr limitat de recursuri de acest tip, această cauză îi va permite să precizeze că simpla interpretare a unei dispoziții contractuale constituie o chestiune de fapt, care nu poate face obiectul unui recurs.

Istoricul cauzei

2. ANKO AE (denumită în continuare „ANKO”) este o societate de drept elen care are ca obiect de activitate comercializarea și fabricarea de produse metalice, precum și de produse, de dispozitive și de aparate electronice și pentru telecomunicații. Din anul 2006, aceasta a participat la execuția mai multor proiecte subvenționate de Uniunea Europeană.

3. În conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1906/2006 [3] și în cadrul definit prin Decizia nr. 1982/2006/CE [4], Comisia Comunităților Europene, acționând în numele Comunității, a încheiat, la 19 decembrie 2007 și la 21 ianuarie 2008, cu societățile Siemens SA și, respectiv, FIMI Srl, în calitate de coordonatori a două consorții distincte din care făcea parte reclamanta, acordurile de subvenție nr. 215754 și nr. 215952. Aceste acorduri de subvenție aveau drept obiect finanțarea unui proiect intitulat „O arhitectură deschisă pentru servicii accesibile, integrare și normalizare” (denumit în continuare „proiectul Oasis”) și, respectiv, finanțarea unui proiect intitulat „Un sistem multiparametric complex pentru evaluarea și urmărirea efectivă și continuă a capacității motrice în cazul maladiei Parkinson și al altor maladii neurodegenerative” (denumit în continuare „proiectul Perform”).

1 — Limba originală: franceza.

2 — T-117/12, EU:T:2013:643 (denumită în continuare „hotărârea atacată”).

3 — Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006 de stabilire a normelor de participare a întreprinderilor, a centrelor de cercetare și a universităților la acțiuni din cel de-al șaptelea Program-cadru și de difuzare a rezultatelor activităților de cercetare (2007-2013) (JO L 391, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 58, p. 108).

4 — Decizia Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006 privind al șaptelea program-cadru al Comunității Europene pentru activități de cercetare, de dezvoltare tehnologică și demonstrative (2007-2013) (JO L 412, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 59, p. 115).

4. Condițiile generale comune acestor două acorduri de subvenție figurează în anexa II la acestea (denumite în continuare „condițiile generale”). În temeiul punctului II.5 alineatul (3) litera (d) din condițiile generale, după primirea rapoartelor vizate la punctul II.4, Comisia poate să suspende în orice moment plățile pentru întreaga sumă sau pentru o parte din suma destinată beneficiarului în cauză:

— în cazul în care lucrările efectuate nu sunt conforme cu dispozițiile acordului de subvenție;

— în cazul în care beneficiarul trebuie să ramburseze statului al cărui resortisant este o plată nedatorată primită cu titlu de ajutor de stat;

— în cazul încălcării dispozițiilor acordului de subvenție sau în cazul în care există o suspiciune ori o prezumție de încălcare a dispozițiilor sale, în special în urma controalelor și a auditurilor prevăzute la punctele II.22 și II.23 din condițiile generale;

— în cazul în care există suspiciunea comiterii de către unul sau de către mai mulți beneficiari a unei nereguli în executarea acordului de subvenție în cauză;

— în cazul în care există bănuiala comiterii sau s-a constatat comiterea de către unul sau de către mai mulți beneficiari a unei nereguli în executarea unui alt acord de subvenție finanțat de la bugetul general al Uniunii sau de la bugetele gestionate de aceasta. Într-un asemenea caz, plățile sunt suspendate atunci când neregula prezintă un caracter grav și sistematic, care poate să afecteze executarea acordului de subvenție în cauză.

5. Apreciind în esență că existau motive valabile pentru a suspecta o eventuală încălcare a acordurilor de subvenție menționate și în special a punctului II.5 alineatul (3) litera (d) din condițiile generale, ca urmare a existenței unor nereguli comise de ANKO, prin două scrisori din 9 august 2011, Comisia, prin două scrisori din 9 august 2011, a suspendat, cu titlu de măsură preventivă, efectuarea către această societate a plăților prevăzute în acordurile menționate.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

6. Prin cererea introductivă depusă în temeiul articolului 272 TFUE și al clauzelor compromisorii cuprinse în acordurile de subvenție în cauză, ANKO a solicitat (1) constatarea faptului că suspendarea plăților impusă de Comisie în ceea ce privește proiectele Oasis și Perform constituia o încălcare a obligațiilor contractuale ale acesteia, (2) obligarea Comisiei la plata către ANKO a sumei de 637 117,17 euro în temeiul proiectului Perform, majorată cu dobânzile prevăzute la punctul II.5 alineatul (5) din condițiile generale, începând cu data notificării acestei acțiuni, (3) obligarea Comisiei să constate că ANKO nu era obligată să ramburseze acestei instituții suma de 56 390 de euro, care i-a fost plătită în temeiul proiectului Oasis, și (4) obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

7. La punctul 79 din hotărârea atacată, Tribunalul a admis motivul formulat de ANKO în susținerea primului său capăt de cerere, potrivit căruia Comisia ar fi suspendat plățile corespunzătoare proiectelor Oasis și Perform fără un temei juridic și cu încălcarea acordurilor de subvenție referitoare la aceste proiecte. Tribunalul a admis și al doilea capăt de cerere, la punctul 93 din hotărârea atacată, „în măsura în care vizează obligarea Comisiei la plata sumelor suspendate în ceea ce privește proiectul Perform, fără ca această plată să afecteze caracterul eligibil al cheltuielilor declarate de [ANKO]”. În schimb, la punctul 98 din hotărârea atacată, această instanță a respins al treilea capăt de cerere.

Procedura în fața Curții și concluziile părților

8. Prin cererea introductivă depusă la grefa Curții la 13 februarie 2014, Comisia a formulat prezentul recurs. Comisia solicită Curții anularea hotărârii atacate și obligarea intimatei la plata cheltuielilor de judecată.

9. Prin cererea introductivă depusă la grefa Curții la 17 februarie 2014, Comisia a solicitat Curții suspendarea executării hotărârii atacate până la pronunțarea hotărârii în cadrul recursului. Prin scrisoarea depusă la grefa Curții la 18 februarie 2014, Comisia a solicitat totodată admiterea cu titlu provizoriu a acestei cereri chiar înainte ca cealaltă parte din procedură să își fi prezentat observațiile, până la pronunțarea ordonanței prin care se finalizează procedura privind măsurile provizorii.

10. Prin Ordonanțele din 21 februarie și din 8 aprilie 2014, vicepreședintele Curții a decis suspendarea executării hotărârii atacate până la pronunțarea ordonanței prin care se finalizează procedura privind măsurile provizorii chiar înainte ca cealaltă parte din procedură să își fi prezentat observațiile și, respectiv, suspendarea executării hotărârii atacate până la pronunțarea hotărârii prin care se finalizează procedura de recurs în prezenta cauză.

11. Părțile au prezentat observații orale în cadrul ședinței care a avut loc la 11 decembrie 2014.

Apreciere juridică

12. Comisia invocă un motiv unic, structurat pe cinci aspecte întemeiate pe o „interpretare eronată a condițiilor generale” din acordurile de subvenție, și anume (1) aprecierea eronată a naturii grave și sistematice a neregulilor ca motiv de suspendare, (2) aprecierea eronată a eventualității sau a riscului de repetare a neregulilor, (3) deducerea eronată pornind de la corecții ad-hoc, (4) interpretarea eronată a posibilității de a utiliza costurile medii și aplicarea eronată a acestei posibilități în cazul costurilor fictive – denaturarea probelor și, în sfârșit, (5) confuzia între condițiile de suspendare (suspiciune) și condițiile de eligibilitate (certitudine).

Delimitare între chestiuni de drept și de fapt în cadrul unui litigiu introdus în temeiul articolului 272 TFUE

13. Trebuie amintit de la bun început că, potrivit articolului 256 TFUE și articolului 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, recursul se limitează la chestiuni de drept și trebuie să fie întemeiat pe motive de lipsă de competență a Tribunalului, de nerespectare a procedurii în fața Tribunalului, care aduce atingere intereselor recurentei, precum și de încălcare a dreptului Uniunii de către Tribunal. În consecință, Tribunalul este singurul competent să constate faptele, cu excepția cazului în care inexactitatea materială a constatărilor sale ar rezulta din înscrisurile aflate la dosar care i-au fost prezentate, precum și să aprecieze elementele de probă reținute [5]. Constatarea acestor fapte și aprecierea elementelor menționate nu constituie, așadar, cu excepția cazului denaturării lor, o chestiune de drept supusă ca atare controlului Curții [6].

14. Delimitarea între chestiunile de fapt și chestiunile de drept nu este întotdeauna ușor de trasat. În speță, problema esențială care se ridică este dacă interpretarea unei dispoziții din condițiile generale ale unui acord de subvenție constituie, în principiu, o chestiune de drept sau de fapt.

15. Jurisprudența Curții ne furnizează doar puține elemente în această privință.

5 — A se vedea, cu titlu de exemplu pentru această jurisprudență constantă, Hotărârea Commune de Millau și SEMEA/Comisia (C-531/12 P, EU:C:2014:2008, punctul 56 și jurisprudența citată).

6 — *Ibidem.*

16. În Hotărârea Comisia/Alexiadou, Curtea a anulat o hotărâre a Tribunalului și a retrimis cauza spre rejudecare acestuia din urmă pentru motivul că ar fi trebuit să ia în considerare o clauză a unui contract de care nu ținuse seama [7].

17. În Hotărârea Evropaïki Dynamiki/Comisia [8], Curtea a anulat de asemenea o hotărâre a Tribunalului și a retrimis cauza spre rejudecare acestuia din urmă. În speță, Curtea a apreciat că Tribunalul omisese să se pronunțe cu privire la unul dintre capetele de cerere ale reclamantei [9], că acesta nu examinase suficient dacă anumite costuri prezentau un caracter eligibil în sensul anumitor articole din condițiile generale în discuție [10], că nu avusese loc o aplicare coerentă și motivată a unei dispoziții din condițiile generale [11] și, în sfârșit, că Tribunalul nu răspunsese în mod adecvat și suficient la argumentele invocate de reclamantă [12].

18. Cu toate acestea, simpla interpretare a dispozițiilor contractuale nu se punea în discuție în aceste două hotărâri [13].

19. În cauza în care s-a pronunțat recent Hotărârea Commune de Millau și SEMEA/Comisia [14], Tribunalul considerase în primă instanță că existența unei stipulații pentru altul putea fi dedusă din obiectivul unui contract. În consecință, Tribunalul se declarase competent să soluționeze cererea formulată de Comisie împotriva Commune de Millau. Pentru Curte, era vorba despre o apreciere a faptelor efectuată de Tribunal [15], și nu despre o chestiune de drept supusă controlului Curții. În speță, prin stipulația pentru altul încheiată între SEMEA [16] și commune de Millau, aceasta din urmă s-a supus clauzei compromisorii prevăzute de condițiile generale din contractul încheiat între SEMEA și Comisie.

20. Din această jurisprudență reiese că Curtea nu a admis încă un recurs întemeiat pe interpretarea eronată a unei clauze contractuale. Motivele pentru care Curtea a anulat hotărârile Tribunalului erau întotdeauna de altă natură. În opinia noastră, Curtea adoptă o abordare prudentă atunci când trebuie să interpreteze dispozițiile unui contract în cadrul unui recurs în materia contenciosului contractual.

21. În aceste condiții, jurisprudența citată nu soluționează în mod explicit problema dacă interpretarea unei clauze contractuale constituie o chestiune de fapt sau de drept.

22. În lumina acestor elemente, simpla interpretare a unei dispoziții contractuale constituie o apreciere a faptelor?

23. Considerăm că răspunsul este afirmativ.

24. O dispoziție contractuală nu constituie o sursă de drept în sensul de normă juridică. În acest context, un contract nu ține de noțiunea „drept” prevăzută la articolul 256 TFUE și la articolul 58 din Statutul Curții. Prin urmare, interpretarea unei dispoziții contractuale nu poate fi considerată ca o interpretare a dreptului.

7 — C-436/07 P, EU:C:2008:623 (punctul 19).

8 — C-200/10 P, EU:C:2011:281.

9 — *Ibidem* (punctul 33).

10 — *Ibidem* (punctul 41).

11 — *Ibidem* (punctul 54).

12 — *Ibidem.*

13 — Hotărârile Comisia/Alexiadou (EU:C:2008:623) și Evropaïki Dynamiki/Comisia (EU:C:2011:281).

14 — EU:C:2014:2008.

15 — Hotărârea Commune de Millau și SEMEA/Comisia (EU:C:2014:2008, punctul 57). Această apreciere a determinat Tribunalul să constate că o obligație de plată exista în sarcina commune de Millau.

16 — Société d'économie mixte d'équipement de l'Aveyron.

25. Bineînțeles, situația trebuie analizată diferit în cazul în care un recurs se întemeiază pe o încălcare a dreptului aplicabil unui contract, fie că este dreptul Uniunii sau dreptul național [17]. Este vorba în acest caz despre o interpretare a dreptului aplicabil contractului.

26. Or, Curtea nu poate interpreta o dispoziție contractuală care nu prezintă nicio legătură cu o dispoziție de drept al Uniunii fără a aduce atingere competenței Tribunalului de a stabili faptele.

27. O analiză scurtă a situației existente în dreptul procedural din câteva state membre confirmă această constatare.

28. În dreptul polonez, din jurisprudență, precum și din poziția preponderentă a doctrinei reiese că stabilirea intențiilor părților la contract implică aprecierea faptelor și este exclusă de la controlul exercitat în cadrul casării. În schimb, eventuala încălcare a normelor de interpretare a contractelor conținute la articolul 65 din Codul civil poate constitui un motiv de casare [18].

29. În dreptul spaniol, interpretarea adecvată a unui contract nu poate constitui o problemă supusă casării. Această problematică depășește competența instanței de casare și nu implică un control de legalitate, ci o atingere adusă competențelor instanței de fond [19].

30. În aceeași ordine de idei, în dreptul italian, interpretarea unui contract este, în principiu, de competența instanței de fond și nu poate face obiectul unei proceduri de casare, întrucât este vorba despre o apreciere a situației de fapt [20].

31. De asemenea, în dreptul german, dispozițiile unui contract nu sunt considerate norme de drept în cadrul unui recurs [21]. Stabilirea intențiilor părților la contract ține de aprecierea faptelor [22]. Acest lucru este valabil și pentru interpretarea unui compromis [23]. Instanța care intervine în cadrul unui recurs este ținută de interpretarea efectuată de instanța de fond. Ea poate doar să stabilească dacă aceasta din urmă a săvârșit o eroare de drept prin încălcarea dispozițiilor unei legi precum normele de interpretare sau dacă a efectuat o interpretare contrară oricărei norme logice sau empirice [24].

32. În dreptul lituanian, interpretarea unui contract este considerată o chestiune de fapt. Casarea privește, așadar, doar eventualele încălcări ale normelor de interpretare a contractelor [25].

17 — Curtea pare să nu vadă obstacole în supunerea dispozițiilor de drept material intrinsec național aplicabile contractului unui control în cadrul recursului. A se vedea în special Hotărârea Comisia/CCRE (C-87/01 P, EU:C:2003:400, punctele 56-64). Avocatul general Kokott în Concluziile sale prezentate în cauza Commune de Millau și SEMEA/Comisia (C-531/12 P, EU:C:2014:1946, punctele 76 și 77), invocând modul de redactare a articolului 58 din Statutul Curții, este critic în privința unei asemenea jurisprudențe.

18 — A se vedea Ereciński, T., „Komentarz do art. 398(3)”, în Ereciński, T. (ed.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Varșovia, 2012, punctul 11; Wójcik, M., „Komentarz do art. 398(3)”, în Jakubecki, A., (ed.), *Komentarz do Kodeksu pospowania cywilnego*, Varșovia, 2012, punctul 7, precum și hotărârile Sąd Najwyższy (Curtea Supremă a Poloniei) din 20 martie 2002, nr. V CKN 945/00, și din 15 octombrie 2002, nr. II CKN 1167/00.

19 — A se vedea hotărârile Tribunal Supremo (Curtea Supremă, Spania) din 7 iunie 2011 [nr. 364/2011 (FD 10°)], din 12 noiembrie 2012 [nr. 650/2012 (FD 3°)] și din 15 noiembrie 2012 [nr. 782/2012 (FD 3°)].

20 — A se vedea hotărârile Corte di Cassazione (Curtea de Casație, Italia) Cass, 29.7.2003, nr. 11679, Cass., 14.7.2004, nr. 13075 și Cass., 4.5.2009, nr. 10232.

21 — În dreptul procesual civil, a se vedea Reichold, K., în H. Thomas/H. Putzo (éd.), *Zivilprozeßordnung*, a 29-a ediție, München, 2008, § 545, punctul 3. În dreptul procesual administrativ, a se vedea Kopp, O., Schenke, W.-R., *Verwaltungsgerichtsordnung*, a 15-a ediție, München, 2007, § 137, punctul 3 și urm.

22 — A se vedea Heßler, H.-J., în Zöller, R., *Zivilprozeßordnung*, a 28-a ediție, München, 2010, § 546, punctul 9.

23 — Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania), hotărârea din 28.2.1957 - VII ZR 204/56 (BGHZ 24, 15).

24 — În dreptul procesual civil, a se vedea Heßler, H.-J., *op. cit.*, § 546, punctul 9. În dreptul procesual administrativ, a se vedea Kopp, O., Schenke, W.-R., *op. cit.*, § 137, punctul 19.

25 — A se vedea hotărârile Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă a Lituaniei) din 15 aprilie 1998, nr. 3K-21/98, din 2 noiembrie 2010, nr. 3K-7-409/2010, și din 25 martie 2011, nr. 3K-3-132/2011.

33. În prezenta cauză, cele două acorduri de subvenție sunt reglementate, în temeiul articolului 9 din acestea, de propriile clauze, de dispozițiile de drept al Uniunii referitoare la Al șaptelea program-cadru pentru activități de cercetare, de dezvoltare tehnologică și demonstrative, de Regulamentul financiar al Uniunii, precum și, în subsidiar, de dreptul belgian.

34. Cu toate acestea, Comisia nu invocă încălcarea dispozițiilor amintite de drept al Uniunii. În plus, în urma întrebării noastre în această privință, Comisia a subliniat în cadrul ședinței că nu a invocat încălcarea dispozițiilor de drept belgian.

35. În lumina acestor considerații, vom examina cele cinci aspecte ale motivului de recurs. Pe acest temei, nu înțelegem în ce măsură motivul unic întemeiat pe o „interpretare eronată a condițiilor generale" din acordurile de subvenție ar putea ridica chestiuni de drept. Pentru ca analiza să fie completă, vom rezuma totuși pe scurt argumentele invocate de Comisie în privința celor cinci aspecte ale motivului menționat.

Cu privire la primul-al treilea și la al cincilea aspect

Argumentele Comisiei

– Cu privire la primul aspect, întemeiat pe aprecierea eronată a naturii grave și sistematice a neregulilor

36. Comisia reproșează, în esență, Tribunalului că a săvârșit o eroare în cadrul interpretării punctului II.5 alineatul (3) litera (d) din condițiile generale și al aplicării acestuia în scopul aprecierii naturii „grave și sistematice" a neregulilor în discuție ca motiv de suspendare a plăților prevăzute de acordurile de subvenție. Comisia susține în această privință că suspendarea plăților nu era întemeiată pe concluziile raportului de audit financiar al proiectelor în litigiu, ci chiar pe nereguli de natură gravă și sistematică, constatate cu ocazia controalelor financiare anterioare efectuate în 2006 și în 2008, privind alte proiecte la care participase intimata, și pe refuzul acesteia de a se conforma recomandărilor efectuate cu ocazia ultimului dintre aceste controale, înregistrat cu numărul 08-BA52-042. Neregulile respective priveau în principal imputarea costurilor ridicate cu titlul de costuri directe cu personalul pentru prestații efectuate de persoane care nu dispun de calificările științifice necesare și metodologia de calculare a cheltuielilor care determină o supraestimare a costurilor eligibile și lipsa fiabilității sistemului de înregistrare a orelor de muncă.

– Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe aprecierea eronată a eventualității/a riscului de repetare a neregulilor

37. Comisia susține că însăși „metodologia" utilizată de ANKO pentru calcularea cheltuielilor cu personalul este sursa neregulilor, în sensul că aceasta majorează în același timp numărul de ore și remunerația membrilor personalului. Această practică neloială ar fi fost constatată deja în cinci proiecte și este, așadar, „susceptibilă" să aibă o incidență și asupra executării proiectelor în discuție. Refuzul Tribunalului de a recunoaște o astfel de „eventualitate" (sau suspiciune) ar constitui și o interpretare eronată a punctului II.5 alineatul (3) litera (d) din condițiile generale.

– Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe deducerea eronată pornind de la corecții ad-hoc

38. Comisia admite că ANKO a efectuat corecții și restituiri. Totuși, acest lucru nu ar însemna că aceasta și-a modificat definitiv „metodologia" generală. Aceasta ar fi efectuat pur și simplu corecții ad-hoc în cazurile în care fuseseră evidențiate nereguli și s-ar fi limitat să ramburseze unele dintre sumele pe care i se reproșase că le-a primit fără a fi datorate, fără a lua totuși măsuri cu caracter

general, privind, pe de o parte, controlul persoanelor angajate și calificările acestora în raport cu programul în cauză sau, pe de altă parte, înregistrarea precisă a orelor de muncă ale personalului, care ar împiedica să se pună din nou în aplicare în viitor vechea „practică”. În consecință, faptul de a deduce concluzii cu privire la „metodologia” generală a reclamantei pornind de la corecția concretă ad-hoc ar corespunde unui raționament inductiv eronat care conduce la o interpretare greșită a punctului II.5 alineatul (3) litera (d) din condițiile generale în ceea ce privește eventualitatea reproducerii unor nereguli de aceeași natură în cadrul altor proiecte.

– Cu privire la al cincilea aspect, întemeiat pe confuzia între condițiile de suspendare (suspiciune) și condițiile de eligibilitate (certitudine)

39. Comisia invocă o confuzie a Tribunalului între condițiile de suspendare a plăților, respectiv o simplă suspiciune, și condițiile de eligibilitate a cheltuielilor declarate.

40. Comisia susține în această privință că suspendarea plăților constituie doar o măsură provizorie. Prin urmare, Comisia ar putea întemeia această măsură pe o eventuală consecință și, așadar, pe o simplă probabilitate. Prin urmare, nu ar fi nicidecum necesar să se impună o încălcare și un prejudiciu certe.

Apreciere

41. La punctele 46-79 din hotărârea atacată, Tribunalul a efectuat o interpretare a punctului II.5 alineatul (3) litera (d) din condițiile generale.

42. Acesta a concluzionat, la punctul 65 din hotărârea atacată, că „Comisia nu a demonstrat corespunzător cerințelor legale nici caracterul grav și sistematic al neregulilor identificate, nici maniera în care astfel de nereguli, presupunându-le stabilite, ar putea afecta executarea proiectelor Perform și Oasis”.

43. În cadrul prezentului recurs, Comisia urmărește numai ca Curtea să substituie propria interpretare a punctului II.5 alineatul (3) litera (d) din condițiile generale interpretării Tribunalului.

44. Întrucât Comisia repune în discuție doar interpretarea punctului II.5 alineatul (3) litera (d) din condițiile generale, propunem Curții să înlăture primul-al treilea și al cincilea aspect ca fiind inadmisibile.

Cu privire la al patrulea aspect, întemeiat pe o interpretare eronată a posibilității de a utiliza costuri medii, pe o aplicare eronată a acestei posibilități în cazul costurilor fictive și pe o denaturare a elementelor de probă

Argumentele Comisiei

45. Comisia amintește mai întâi criteriile care trebuie îndeplinite în mod cumulativ pentru ca costurile medii cu personalul să poată fi declarate. În primul rând, metoda de calculare a costurilor medii cu personalul este cea declarată de beneficiar ca metoda sa obișnuită de contabilitate a costurilor, în al doilea rând, metoda de calcul se întemeiază pe costurile efective cu personalul ale beneficiarului, așa cum sunt înregistrate în contabilitatea sa legală, fără elemente estimate sau prevăzute în buget, în al treilea rând, metoda de calcul exclude din ratele medii ale personalului orice cheltuială neeligibilă și, în al patrulea rând, numărul de ore de producție utilizat pentru a calcula tarifele medii pe oră

corespunde practicilor obișnuite de gestiune utilizate de beneficiar, cu condiția ca acestea să reflecte normele de lucru efective ale beneficiarului. În ceea ce privește acest din urmă criteriu, Comisia subliniază că Tribunalul a precizat că puteau fi imputate doar costurile ocazionate de orele efectiv lucrate în ceea ce privește proiectul de către persoanele care efectuează lucrări în mod direct.

46. Comisia arată că, admițând validitatea anumitor costuri cu personalul declarate de ANKO, cu trimitere la clauzele contractuale și în special la punctul II.14 alineatul (1) al doilea paragraf din condițiile generale, Tribunalul a încălcat, la punctele 71-75 din hotărârea atacată, întinderea acestor clauze contractuale care permit recurgerea la o metodă de calculare a cheltuielilor întemeiată pe o medie, dar numai în măsura în care calcularea acestei medii se realizează pe baza costurilor efective cu personalul, iar nu fictive. Utilizarea unei „medii" în temeiul clauzelor în discuție nu poate valida astfel de costuri fictive, din moment ce această medie trebuie stabilită pe baza unor costuri efective.

47. În această privință, Comisia amintește că nu contestă posibilitatea de a utiliza ratele medii pentru costurile cu personalul, ci mai degrabă luarea în considerare a costurilor care nu sunt reale, fie pentru că remunerațiile nu corespund specializării personalului angajat, fie pentru că orele de producție nu sunt reale, ci fictive. Or, aceasta subliniază că exactitatea elementelor luate în considerare constituie un principiu general de bună administrare și, în orice caz, o condiție pentru rambursarea costurilor de către bugetul Uniunii, care se exprimă la nivelul acordului de subvenție prin cerința înregistrării orelor și a costurilor efective. Utilizarea ulterioară a unei rate medii, ceea ce, oricum, ANKO nu ar fi făcut, ar fi o problemă diferită, care nu permite totuși să se ia în considerare ore sau calificări fictive și, așadar, inexistente ale personalului nespecializat.

48. În consecință, interpretarea punctului II.5 alineatul (3) litera (d) din condițiile generale de către Tribunal ar fi eronată, iar argumentele prezentate inoperante, în măsura în care s-ar fi constatat deja pentru cele cinci proiecte că costurile invocate de intimată nu erau, cel puțin în parte, efective, astfel cum prevăd condițiile generale din acordurile de subvenție.

49. Potrivit Comisiei, argumentele Tribunalului în acest context ar putea fi considerate și o denaturare a elementelor de probă în măsura în care ANKO nu ar fi utilizat costuri medii, ci un număr precis de ore de producție, precum și remunerații precise care, în ceea ce privește acorduri de subvenție mai vechi, ar fi fost corectate ad-hoc pentru fiecare angajat, astfel cum ar reieși din rapoartele de audit.

Apreciere

50. În măsura în care Comisia repune în discuție interpretarea efectuată de Tribunal, ne referim la aceasta în aprecierea noastră care figurează la punctele 41-44 de mai sus.

51. În ceea ce privește pretinsa denaturare a elementelor de probă de către Tribunal, trebuie să se constate mai întâi că Comisia a invocat în mod expres o asemenea denaturare, astfel cum acest lucru se impune prin jurisprudența Curții [26].

26 — Pentru această cerință, a se vedea de exemplu Ordonanța Carrols/OAPI (C-171/12 P, EU:C:2013:131, punctul 36).

52. Potrivit unei jurisprudențe constante, „o denaturare trebuie să reiasă în mod evident din înscrisurile dosarului, fără a fi necesară o *nouă apreciere* [27] a faptelor și a probelor” [28]. Curtea a utilizat uneori o formulă puțin mai flexibilă, potrivit căreia, „o […] denaturare are loc dacă, fără a recurge la *noi elemente* [29] de probă, aprecierea elementelor de probă existente apare ca fiind vădit greșită” [30].

53. O denaturare a elementelor de probă presupune că Tribunalul a depășit în mod vădit limitele unei aprecieri rezonabile a elementelor de probă. Pentru a demonstra existența unei denaturări, nu este suficient să se propună o lectură a acestor probe diferită de cea reținută de Tribunal [31].

54. Considerăm că interpretarea efectuată de Tribunal la punctele 71-79 din hotărârea atacată nu constituie o denaturare a elementelor de probă.

55. La punctul 75 din hotărârea atacată, Tribunalul face trimitere la punctul II.14 alineatul (1) primul paragraf litera (d) și al doilea paragraf din condițiile generale. Chiar dacă poate fi diferită în ceea ce privește sistemul de imputare a costurilor aplicat de ANKO, interpretarea efectuată de Tribunal nu apare ca fiind vădit eronată. Prin interpretarea dispozițiilor din condițiile generale, revine Tribunalului sarcina de a aprecia liber situația de fapt, cu alte cuvinte conținutul condițiilor generale, intențiile părților, precum și circumstanțele în care contractul a fost încheiat și executat. Chiar dacă o soluție diferită de cea reținută de Tribunal ar putea fi avută în vedere, nu se poate considera că aprecierea acestuia din urmă este vădit eronată și conduce la o denaturare a elementelor de probă.

56. Prin urmare, propunem Curții să respingă al patrulea aspect ca fiind nefondat.

Concluzie

57. Având în vedere toate considerațiile de mai sus, propunem Curții respingerea recursului și obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

27 — Sublinierea noastră.

28 — A se vedea Hotărârea Tomra Systems și alții/Comisia (C-549/10 P, EU:C:2012:221, punctul 27 și jurisprudența citată).

29 — Sublinierea noastră.

30 — A se vedea Hotărârea PKK și KNK/Consiliul (C-229/05 P, EU:C:2007:32, punctul 37). Avocatul general Kokott în Concluziile prezentate în această cauză (C-229/05 P, EU:C:2006:606, punctul 42) explică diferența dintre cele două formule după cum urmează: „constatarea denaturării elementelor de probă presupune efectuarea măcar într-o anumită măsură a unei aprecieri. O denaturare a elementelor de probă are loc mai degrabă dacă, fără a recurge la noi elemente de probă, aprecierea elementelor de probă existente apare ca fiind vădit greșită”.

31 — A se vedea Hotărârile Activision Blizzard Germany/Comisia (C-260/09 P, EU:C:2011:62, punctul 57) și Comisia/Aalberts Industries și alții (C-287/11 P, EU:C:2013:445, punctul 52).